

כתובות לח

עניין: לא אתיא גזירה שוה ומפקא ליה לקרא מפשטיה לגמרי

השגות הרמב"ן על ספר המצוות – שרש שני

והנה הרב תלה הר נופל הזה בחוט השערה. אמר: "העיקר אשר הועילוננו* בו עליהם השלום והוא אמרם¹⁸⁶ אין מקרא יוצא מידי פשוטו, והיות לשון התלמוד מחפש בכל מקום ואומר גופיה דקרא במאי משתעי". וחס ושלום כי המדרשים כולם בענין המצות אין בה מקרא יוצא מידי פשוטו אלא כולם בלשון הכתוב נכללים, אע"פ שהם מרבים בהם בריבויים, ואין מדרש כבוד תלמידי חכמים מלשון את ה' אלהיך תירא¹⁸⁷ מוציא הכתוב מפשוטו. וכן אם נאמר בכי יקח איש אשה¹⁸⁸ שהוא בכסף אינו מוציא ממשמעו ופשוטו, ולא כל אתי"ן וגמי"ן וריבויין ומעוטין ואכי"ן ורקי"ן ושאר המדרשים כולם, אבל הכתוב יכול הכל, כי אין הפשט כדברי חסרי דעת הלשון¹⁸⁹ ולא כדעת הצדוקים, כי ספר תורת ה' תמימה, אין בה אות יתר וחסר, כולם בחכמה נכתבו, ולא מצאו מדרש שהוא עיקרי במצות מוציא מקרא מידי פשוטו זולתי הנדרש בו והיה הבכור אשר תלד¹⁹⁰ כמו שהזכירו במסכת יבמות¹⁹¹, כי אין הכוונה להם אלא שיהיו הכתובים אמת במליצה ומשל כענין שאמרו בששי של שבת*¹⁹¹: מאי טעמא דרבי אליעזר¹⁹² דאמר תכשיטין הן לו, כלומר כלי הזין, דכתיב חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך¹⁹³. אמר ליה רב כהנא למר בריה דרכינא האי בדברי תורה כתיב. אמר ליה אין מקרא יוצא מידי פשוטו. אמר רב כהנא כי הוינא בר חמני סרי הוה גמירנא לכולי תלמודא ולא הוה ידענא דאין מקרא יוצא מידי פשוטו עד השתא. הנה רצונם לומר בכאן שאילו היו כלי המלחמה גנאי בגבור לא היה ממשיל בהם דברי תורה אלא מפני שהם לו תכשיט אחז הכתוב משלו בהם, ואמר שיהיו דברי התורה והחכמה בידו כמו החרב בירך¹⁹⁴ הגבור חגורה בו ומזומנת לו כאשר ירצה להוציאה מתערה ולהתגבר בה על חבירו, זה הוד והדר לו. וכן הענין בכל מקום הנדרש להם בענין משל ומליצה יאמינו כי שניהם אמת פנימי וחיצון. ואם היה ביד החכמים קבלה שיהיה הבן אשר תלד היבמה יורש את נכסי דודו והיו מרבים עם זה מן המדרש שיהא גדול האחים מיבם לא היו קוראים זה "מקרא יוצא מידי פשוטו" כלל, אבל מפני שהם עוקרים בכאן הפשט לגמרי¹⁹⁵ נקרא להם כן, וזו היא כוונתם בכל מקום שהוזכר זה בתלמוד, לא שיתכוונו לעקור הגזרות שוות והרבוים וזולתם מהמדרשים, חס ושלום. וכענין זה אמרו בשלישי של כתובות¹⁹⁶ כשהיו אומרים בשם ר' עקיבא בנערה המאורסה ונתגרשה יש לה קנס ואמרה המשנה וקנסה לעצמה, ובברייתא וקנסה לאביה, ושאלו: בשלמא רבי עקיבא דמתניתין לא אתיא גזירה שוה* מפקא לקרא מפשטיה לגמרי, אלא רבי עקיבא דברייתא אתיא גזירה שוה מפקא ליה לקרא* מפשטיה לגמרי¹⁹⁷ ומתריך קרי ביה אשר לא ארוסה* וכו'. כי אין המכוון אלא שלא יוציאו אותו מפשטיה לגמרי¹⁹⁷. והוא מאמרם: אין המקרא יוצא מידי פשוטו*¹⁹¹, אבל יש לו מדרש¹⁹⁸ עם פשוטו ואינו יוצא מידי כל אחד מהם, אבל יסבול הכתוב את הכל ויהיו שניהם אמת. וכן מה שאמר הרב שאפילו מה שהוא

WHATSAPP

EMAIL

PODCAST

TORAHANYTIME

ALLDAF

DAFYOMI PORTAL

KOLHALUSHON